TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2006. gada 26. oktobrī *

Lieta C-239/04

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2004. gada 8. jūnijā cēla

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv M. van Beks [*M. van Beek*] un A. Kaeiross [*A. Caeiros*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Portugāles Republiku, ko pārstāv L. Fernandišs [*L. Fernandes*], pārstāvis, kam palīdz H. F. Ganderess [*J. F. Ganderez*] un R. Gomišs da Silva [*R. Gomes da Silva*], *advogados*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — portugāļu.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], tiesneši R. Šintgens [*R. Schintgen*], J. Klučka [*J. Klučka*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente) un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs B. Fileps [*B. Fülöp*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 6. aprīlī,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus tiesas sēdē 2006. gada 27. aprīlī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Savā prasības pieteikumā Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, īstenojot autoceļa — kura posms šķērso *Castro Verde* īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk tekstā — "ĪADT") — projektu, kaut arī ietekmes uz vidi vērtējums ir bijis negatīvs un attiecīgajam posmam bija alternatīvi risinājumi, Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas

92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 7. lpp.; turpmāk tekstā — "Dabisko dzīvotņu direktīva"), kura grozīta ar Padomes 1997. gada 27. oktobra Direktīvu 97/62/EK (OV L 305, 42. lpp.), 6. panta 4. punkts.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 79/409/EEK

2 Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 103, 1. lpp.) 4. panta 1. un 2. punkts dalībvalstīm uzliek pienākumu klasificēt kā ĪADT tās teritorijas, kas atbilst šajās normās noteiktajiem kritērijiem.

3 Šīs direktīvas 4. panta 4. punkts paredz:

"Attiecībā uz 1. un 2. punktā minētajām aizsargājamām teritorijām dalībvalstis attiecīgi rīkojas, lai nepieļautu dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām, kā arī novērš jebkurus traucējumus putnu dzīvei, ciktāl tie būtiski skar šā panta mērķus. Dalībvalstis cenšas nepieļaut dzīvotņu piesārņošanu vai kaitējuma nodarīšanu tām arī ārpus šīm aizsargājamām teritorijām."

Dabisko dzīvotņu direktīva

4 Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 2.–4. punkts noteic:

"2. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem.

3. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas atsevišķi vai kopā ar citiem plāniem vai projektiem varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.

4. Ja, neņemot vērā negatīvu vērtējumu saistībā ar ietekmi uz teritoriju, alternatīvu risinājumu trūkuma dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno sevišķi svarīgu sabiedrības interešu labā, kas ietver arī sociāla un ekonomiska rakstura intereses, tad dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* tīkla kopējās vienotības aizsardzību. Dalībvalsts informē Komisiju par pieņemtajiem kompensācijas pasākumiem.

[..]"

5 Saskaņā ar Dabisko dzīvotņu direktīvas 7. pantu:

"No šīs direktīvas 6. panta 2., 3. un 4. punkta izrietošās saistības aizstāj visas saistības, kas izriet no Direktīvas 79/409/EEK 4. panta 4. punkta pirmā teikuma un kas attiecas uz teritorijām, kuras klasificētas saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu vai līdzīgā veidā atzītas saskaņā ar 4. panta 2. punktu, jaunajām saistībām stājoties spēkā ar šīs direktīvas ieviešanas datumu vai ar tādas klasifikācijas vai atzīšanas datumu, ko dalībvalsts veic saskaņā ar Direktīvu 79/409/EEK, ja pēdējais ir vēlāks datums."

Lietas fakti un pirmstiesas procedūra

6 Lisabonas pilsētu un Algarves reģionu savienojoša autoceļa A 2 būvniecības projekta īstenošana 1997. gadā tika uzticēta Portugāles sabiedrībai *BRISA Auto-Estradas.*

7 Attiecībā uz šī autoceļa daļu, kas atrodas starp *Aljustrel* un *Castro Verde* apdzīvotajām vietām, šī sabiedrība izstrādāja projektu ceļa posmam, kas austrumu pusē apbrauc *Messejana, Alcarias, Conceiçao, Aivados* un *Estação de Ourique* apdzīvotās vietas un šķērso *Castro Verde* ĪADT rietumu malu.

8 1999. gada septembrī Portugāles Vides ministrijā tika iesniegts šī ceļa posma projekta ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk tekstā — "ietekmes uz vidi pētījums").

9 Tajā pašā mēnesī Portugāles iestādes saskaņā ar Direktīvas 79/409 4. pantu *Castro Verde* teritoriju klasificēja kā ĪADT.

10 2000. gada janvārī vides valsts sekretārs apstiprināja ietekmes uz vidi pētījumu un atļāva īstenot šo projektu.

11 Autoceļa A 2 posms starp *Aljustrel* un *Castro Verde* tika atvērts satiksmei 2001. gada jūlijā.

12 Pamatojoties uz sūdzību, ar ko Komisija tika informēta, ka, neskatoties uz to, ka šī ceļa posma ietekmes uz *Castro Verde* ĪADT vērtējums ir bijis negatīvs, Portugāles iestādes bija īstenojušas autoceļa, kura posms šķērsoja minēto teritoriju, būves projektu, Komisija ar 2000. gada 20. oktobra brīdinājuma vēstuli aicināja Portugāles Republiku divu mēnešu laikā sniegt paskaidrojumus.

13 Portugāles iestādes nosūtīja Komisijai paskaidrojumus 2000. gada 4. decembra un 2001. gada 12. janvāra vēstulēs.

14 Konstatējusi, ka Portugāles iestādes nav paskaidrojušas iemeslus, kādēļ netika apsvērti alternatīvie ceļa posmi, kas atrodas gan ārpus *Castro Verde* ĪADT, gan ārpus *Alcarias*, *Conceição*, *Aivados* un *Estação de Ourique* apdzīvotajām vietām, un uzskatot, ka Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkts, Komisija 2001. gada 11. aprīlī izdeva argumentētu atzinumu, aicinot šo dalībvalsti veikt vajadzīgos pasākumus šī atzinuma prasību izpildei divu mēnešu laikā pēc tā paziņošanas.

15 Tā kā Portugāles iestāžu atbilde uz argumentēto atzinumu Komisiju neapmierināja, tā nolēma iesniegt šo prasību.

Par prasību

16 Komisija apgalvo, ka ietekmes uz vidi pētījums nepārprotami rāda, ka ceļa posmam no *Aljustrel* līdz *Castro Verde*, ko Portugāles iestādes izvēlējušās autoceļa A 2 posma būvei, ir ļoti būtiska negatīva ietekme uz 17 Direktīvas 79/409 I pielikumā minētajām savvaļas putnu sugām, kā arī uz šo putnu dabiskajām dzīvotnēm.

17 Portugāles Republika norāda, ka Komisija ir vienīgi formulējusi vispārējus apsvērumus, kas ņemti no ietekmes uz vidi pētījuma, nepierādot, kādā veidā konkrētā ceļa posma būvei varētu būt ļoti būtiska negatīva ietekme. Tā apgalvo, ka ir jālīdzsvaro iespējamā negatīvā ietekme uz *Castro Verde* ĪADT un reālais kaitējums.

18 Saskaņā ar Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu kompetentās valsts iestādes piekrīt plāna vai projekta, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, bet kas var to būtiski ietekmēt, īstenošanai tikai tad, ja tās, pienācīgi izvērtējot plāna vai projekta ietekmi uz šo teritoriju, ir pārliecinājušās, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojušas plašas sabiedrības viedokli.

19 Šī tiesību norma tādējādi ievieš procedūru, lai ar iepriekšējas kontroles palīdzību nodrošinātu, ka plānu vai projektu, kas nav tieši saistīts ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgs tās apsaimniekošanai, bet kas var to būtiski ietekmēt, var apstiprināt tikai

tad, ja netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība (2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-127/02 *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, Krājums, I-7405. lpp., 34. punkts).

20 Šajā sakarā Tiesa jau ir atzinusi, ka piekrišanu konkrētā plāna vai projekta īstenošanai var dot tikai ar nosacījumu, ka kompetentās valsts iestādes ir pārliecinājušās, ka tas nekaitēs attiecīgās teritorijas viengabalainībai. Tas tā ir, ja, no zinātnes viedokļa raugoties, nav nekādu pamatotu šaubu par šāda kaitējuma neesamību (iepriekš minētā sprieduma lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* 56. un 59. punkts).

21 Šajā gadījumā ietekmes uz vidi pētījums norāda uz to, ka *Castro Verde* ĪADT mīt 17 Direktīvas 79/409 I pielikumā minētās putnu sugas, kā arī uz atsevišķu sugu augsto jutīguma pakāpi attiecībā uz traucējumiem un/vai to dzīvotnes sašķelšanu, ko izraisa autoceļa A 2 posma starp *Aljustrel* un *Castro Verde* apdzīvotajām vietām projekta īstenošana.

22 Tāpat no šī pētījuma izriet, ka attiecīgajam projektam ir "visai liela" vispārēja ietekme, kā arī "liela negatīvā ietekme" uz *Castro Verde* ĪADT mītošajiem putniem.

23 Līdz ar to jāatzīst, ka brīdī, kad Portugāles iestādes piekrita autoceļa A 2 posma projekta īstenošanai, tās nevarēja pamatoti uzskatīt, ka šis projekts nenodarīs nekādu kaitējumu konkrētās teritorijas viengabalainībai.

24 Tas, ka pēc īstenošanas projekts nebija nodarījis šādu kaitējumu, šo vērtējumu nekādi neietekmē: tieši lēmuma par piekrišanu projekta īstenošanai pieņemšanas brīdī, no zinātnes viedokļa raugoties, nav jābūt nekādām pamatotām šaubām par

kaitējuma attiecīgās teritorijas viengabalainībai neesamību (šajā sakarā skat. 2004. gada 29. janvāra spriedumu lietā C-209/02 Komisija/Austrija, *Recueil*, I-1211. lpp., 26. un 27. punkts, un iepriekš minētā sprieduma lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* 56. un 59. punktu).

25 Šādos apstākļos Portugāles iestādes varēja izvēlēties vai nu nepiekrist, vai arī piekrist šī projekta īstenošanai saskaņā ar Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu, ja ir izpildīti tajā paredzētie nosacījumi (šajā sakarā skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* 57. un 60. punktu).

26 Tātad šajā gadījumā jāizvērtē, vai autoceļa A 2 posma starp *Aljustrel* un *Castro Verde* apdzīvotajām vietām projekta īstenošana var tikt atļauta, pamatojoties uz Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu.

27 Šajā sakarā Komisija apgalvo, ka Portugāles Republika nav ievērojusi šo normu, jo šajā gadījumā Portugāles iestādes nav apsvērušas konkrētus alternatīvus ceļa posmus, kas negatīvi neietekmētu ne *Castro Verde* ĪADT, ne šīs teritorijas iedzīvotājus.

28 Komisija it īpaši uzskata, ka šīs iestādes nav ņēmušas vērā alternatīvus ceļa posmus, kas atrodas ārpus *Castro Verde* ĪADT, kā arī *Alcarias*, *Conceição*, *Aivados* un *Estação de Ourique* apdzīvotajām vietām.

29 Komisija uzskata, ka šādi alternatīvi ceļa posmi bija jāizvērtē un it īpaši tas attiecas uz autoceļa A 2 posmiem joslā uz rietumiem no *Castro Verde* ĪADT starp šīs teritorijas robežu un ceļu IC 1, kas atrodas līdzenumu reģionā ar ļoti zemu

iedzīvotāju blīvumu, tāpēc Portugāles iestādes bez būtiskām tehniskām grūtībām un nepamatotām papildizmaksām varēja izvēlēties alternatīvu ceļa posmu, kas negatīvi neietekmētu ne šo ĪADT, ne iepriekš minētās vai citas apdzīvotās vietas.

30 Portugāles Republika uzskata, ka Komisijai ir ne tikai jāpiedāvā šāds ceļa posms, bet tas arī jānosaka un jādetalizē, pierādot tāda alternatīva risinājuma esamību un dzīvotspēju, kas būtu mazāk kaitīgs videi un ko Portugāles iestādes nav paredzējušas. Taču Komisija šajā sakarā nav sniegusi nevienu pierādījumu.

31 Katrā ziņā Portugāles Republika apgalvo, ka Komisijas piedāvāto risinājumu nevar uzskatīt par "alternatīvu risinājumu" Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta izpratnē. Pēc tās domām, šis jēdziens neattiecas vienīgi uz aizstāšanas risinājumu, kura teorētiskā iespējamība varētu tikt aizstāvēta, bet ietver arī šāda risinājuma negatīvās ietekmes ņemšanu vērā.

32 Komisijas piedāvātā ceļa posma [projekta] īstenošana nodarītu būtisku sociālu, ekonomisku un vides kaitējumu, jo tā ietekmētu *Conceição*, *Aivados* un *Estação de Ourique* iedzīvotājus, kā arī *Monte da Rocha* dambja ūdenstilpi.

33 Līdz ar to šī dalībvalsts uzskata, ka mazsvarīgais kaitējums, ko *Castro Verde* ĪADT viengabalainībai nodara Portugāles iestāžu izvēlētais ceļa posma projekts, ir mazāk būtisks nekā kaitējums, ko būtu izraisījusi Komisijas piedāvātā risinājuma īstenošana.

34 Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktā paredzēts — ja, neskatoties uz negatīvu vērtējumu saskaņā ar šī panta 3. punkta pirmo teikumu, kā arī alternatīvu risinājumu neesamības dēļ plāns vai projekts tomēr ir jāīsteno neatliekamu

sabiedrības interešu apsvērumu dēļ, dalībvalsts veic visus vajadzīgos kompensācijas pasākumus, lai nodrošinātu *Natura 2000* vispārējās vienotības aizsardzību.

35 Šī norma — kas ar zināmiem nosacījumiem ļauj īstenot plānu vai projektu, par kuru ir dots negatīvs novērtējums saskaņā ar Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta pirmo teikumu — kā atkāpe no 3. punkta otrajā teikumā noteiktā piekrišanas kritērija ir jāinterpretē šauri.

36 Tādējādi plāna vai projekta īstenošana saskaņā ar Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punktu ir *inter alia* pakļauta nosacījumam, ka ir jāpierāda alternatīvu risinājumu neesamība.

37 Šajā gadījumā Portugāles iestādes nepārprotami ir izvērtējušas un noraidījušas vairākus risinājumus ceļa posmiem, kas apbrauc *Alcarias*, *Conceição*, *Aivados* un *Estação de Ourique* apdzīvotās vietas, taču šķērso *Castro Verde* ĪADT rietumu malu.

38 Tomēr no lietas materiāliem neizriet, ka šīs iestādes ir izskatījušas risinājumus ceļa posmiem ārpus *Castro Verde* ĪADT un uz rietumiem no minētajām apdzīvotajām vietām, kaut arī, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju, nevar *a priori* noliegt, ka šādu risinājumu piemērošana varētu atbilst alternatīvajiem risinājumiem Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkta izpratnē, pat ja tie, kā apgalvo Portugāles Republika, iespējams, radītu zināmas grūtības.

39 Tādēļ, neizvērtējot šāda veida risinājumus, Portugāles iestādes nav pierādījušas, ka nav alternatīvu risinājumu šīs tiesību normas izpratnē.

40 Līdz ar to jāatzīst, ka, īstenojot autoceļa — kura posms šķērso *Castro Verde* īpaši aizsargājamo dabas teritoriju — projektu, kaut arī ietekmes uz vidi vērtējums ir bijis negatīvs, un nepierādot, ka šim ceļa posmam nebija alternatīvu risinājumu, Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Dabisko dzīvotņu direktīvas 6. panta 4. punkts.

Par tiesāšanās izdevumiem

41 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā šai dalībvalstij spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

1) īstenojot autoceļa — kura posms šķērso *Castro Verde* īpaši aizsargājamo dabas teritoriju — projektu, kaut arī ietekmes uz vidi vērtējums ir bijis negatīvs, un nepierādot, ka šim ceļa posmam nebija alternatīvu risinājumu, Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, kura grozīta ar Padomes 1997. gada 27. oktobra Direktīvu 97/62/EK, 6. panta 4. punkts;

2) Portugāles Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]